

Sigurnosne prijetnje na Internetu

Pranje novca

Darija Filipović, 16.10.2024.

Pregled predavanja

- Motivacija
- Pitanja za ispit
- Pranje novca
- Metode pranja novca
 - Kriptovalute
 - Online kockarnice, kladionice i igre
- Regulatora
- Zaključak

Pitanja za ispite

- Koje su tri faze pranja novca?
- Navedi tri načina pranja novca putem interneta.
- Je li Bitcoin anonimn? Objasni.
- Navedi tri metode povećanja anonimnosti pri korištenju kriptovaluta i kako funkcioniraju.
- Navedi jednu regulativu i jedno tijelo koje se bavi suzbijanjem pranja novca.

Motivacija

- Vijeće EU: između 715 milijardi i 1.87 bilijuna eura godišnje se opere na svjetskoj razini
- Problem gospodarstvu i sigurnosti
 - Netransparentnost, destabilizacija ekonomije (inflacija, kamate), regulatorni troškovi, poticaj kriminalnim djelatnostima
- Cilj: upoznati se s čestim metodama radi povećanja svijesti, zaštite od prevare i izbjegavanja sumnje

Pranje novca

Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, NN 151/22, čl.3:

(1) Pranjem novca smatra se:

1. zamjena ili prijenos imovine, kada se zna da je ta **imovina stečena kriminalnom aktivnošću** ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti, **u svrhu skrivanja ili prikrivanja nezakonitoga podrijetla imovine** ili pomaganja bilo kojoj osobi koja je uključena u počinjenje takve aktivnosti u izbjegavanju pravnih posljedica djelovanja te osobe
2. skrivanje ili prikrivanje prave prirode, izvora, lokacije, raspolaganja, kretanja, prava povezanih s vlasništvom ili vlasništva imovine, kada se zna da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti
3. stjecanje, posjedovanje ili korištenje imovine ako se zna, u vrijeme primitka, da je ta imovina stečena kriminalnom aktivnošću ili sudjelovanjem u takvoj aktivnosti ili
4. sudjelovanje u počinjenju, udruživanje radi počinjenja, pokušaj počinjenja i pomaganje u počinjenju, poticanje, savjetovanje i olakšavanje ostvarenja bilo koje od aktivnosti navedenih u točkama 1., 2. i 3. ovoga stavka.

(2) Pranjem novca smatra se i kada su aktivnosti kojima je stvorena imovina koja je predmet pranja novca provedene na **državnom području druge države članice ili treće zemlje**.

Pranje novca

- Faze:
 - Polaganje (engl. *placement*)
 - uvođenje prljavog novca u sustav
 - Preslojavanje (engl. *layering*)
 - prikrivanje podrijetla transakcijama i konverzijom
 - Integracija (engl. *integration*)
 - novac ulazi u legalno gospodarstvo

Metode pranja novca putem interneta

- **Kriptovalute**
- **Online kockarnice, kladionice i igre**
- **Prevara i krađa identiteta**
- **Trgovina NFT-evima, umjetninama, luksuznim dobrima...**

Kriptovalute

- Raspodijeljena glavna knjiga - svaki čvor ima zapise svih transakcija
- (pseudo)anonimnost - stvarni identitet osobe se ne povezuje direktno s virtualnim identitetom korisnika, ali transakcije korisnika su javne
 - Bitcoin vs. privacy coins
- Moguća sljedivost transakcija, ali postoje metode dodatne anonimnosti i obfuskacije

Kriptovalute - metode za anonimizaciju

- Miješalice (engl. *mixers*)
 - miješaju sredstva različitih korisnika i puštaju ih na nova odredišta u različita vremena
 - zauzvrat uzimaju postotak
 - npr. ChipMixer, Tornado Cash ugašeni, sada Mixero, Whir...
- Privacy coins
 - nude veću razinu anonimnosti od ostalih kriptovaluta
 - npr. Monero - skriva iznos, pošiljatelja i primatelja transakcije
- Fiat mjenjačnice
 - zamjenom kriptovalute za fiat valutu, novac u gotovini nije sljediv kao na lancu blokova

Kriptovalute - metode za anonimizaciju

- Mreže plaćanja (engl. *payment networks*)
 - kao normalno pranje novca - transakcijama u različitim iznosima na različite nesumnjive adrese pokušava se skriti podrijetlo novca
 - Lightning network - ne idu sve transakcije na lanac blokova nego samo otvaranje i zatvaranje kanala između 2 korisnika
 - ako A i B imaju kanal i B i C imaju kanal, onda A i C mogu komunicirati preko B - dodatno skrivanje
- Pretvaranje u različite kriptovalute i slanje na različite burze - problem komunikacije među burzama
- Tether popularan jer održava 1:1 odnos kriptovalute i fiat valute

Kriptovalute - metode zaštite

- Umrljanost (engl. *taint*)
 - Mehanizam za odvajanje novčića i adresa povezanih s kriminalom
 - Što je veći broj, to je veća vjerojatnost da je transakcija povezana s nekom adresom za koju se zna da je sudjelovala u prevari ili pranju novca
- Blacklisting
 - *Poison policy* - umrlja sve novčiće u svim sljedećim transakcijama u koje je uključen račun korisnika čiji su novčići blacklisted
 - *Haircut policy* - umrlja novčiće uključene u transakciju

Kriptovalute - metode zaštite

- Know Your Customer/KYC
 - Ustanove i organizacije koje se bave poslom rizičnim na pranje novca podliježu strogim pravilima i izvještavanju
 - Svi pružatelji usluga povezanih s kryptoimovinom moraju provoditi dubinsku analizu klijenata
- Izvještavanje nadležnom tijelu
 - Transakcije preko 10 000 eur
 - Transakcije iz i prema državama nekooperativnih jurisdikcija u porezne svrhe (Američka Samoa, Rusija, Trinidad i Tobago...)
 - Provjera stvarnog vlasništva
 - ...

Online kockarnice, kladionice i igre

- Priljav novac se polaže na račun u kockarnici/kladionici/igri
- Opcije:
 - Čuvanje novca na računu (kao bankovni račun)
 - Novac se preuzima s računa u kockarnici i pravda kao novac dobiven igrama na sreću
 - Plaćanje ilegalnih transakcija kroz namještene partije
- Posebna pažnja u regulativi

Regulativa

- u RH
 - Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma
 - Ministarstvo financija - Ured za sprječavanje pranja novca
- u EU
 - Uredba o sprečavanju korištenja financijskog sustava u svrhu pranja novca ili financiranja terorizma
 - Uredba o informacijama koje se prilažu prijenosima novčanih sredstava i određene kryptoimovine
 - Direktiva o olakšavanju uporabe financijskih informacija u svrhu borbe protiv kriminala
 - od 2025. Tijelo za suzbijanje pranja novca (AMLA) sa sjedištem u Frankfurtu
- Globalno
 - Stručna skupina za financijsko djelovanje (FATF) ima svoje preporuke i metodologiju (v. dodatnu literaturu)

Zaključak

- Porast korištenja digitalnih usluga -> rast digitalnog kriminala -> rast digitalnog pranja novca
- Postoje metode regulacije, novo EU tijelo možda poboljša stanje zbog jače kontrole

Literatura

- Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorizma, NN 151/22
- Möser, Malte, Rainer Böhme, and Dominic Breuker. "An inquiry into money laundering tools in the Bitcoin ecosystem." 2013 APWG eCrime researchers summit. leee, 2013.
- Kolachala, Kartick, et al. "SoK: money laundering in cryptocurrencies." Proceedings of the 16th International Conference on Availability, Reliability and Security. 2021.
- Robert Hart, "Tether Cryptocurrency Becoming 'Preferred Choice' Among Money Launderers And Scammers, UN Warns", 15.1.2024., Forbes, <https://www.forbes.com/sites/roberthart/2024/01/15/tether-cryptocurrencybecoming-preferred-choice-among-money-launderers-and-scammers-unwarns/>, pristupljeno 9.10.2024.
- "Što je pranje novca?", Europsko vijeće, <https://www.consilium.europa.eu/hr/infographics/anti-money-laundering/>, pristupljeno 9.10.2024.
- Noortje Boere, "Online gambling as a money laundering method", 8.1.2021., AMLC, <https://www.amlc.eu/online-gambling-as-a-money-laundering-method/>, pristupljeno 11.9.2024.
- "How are cybercrime and money laundering related?", 24.1.2021., Comply Advantage, <https://complyadvantage.com/insights/cybercrime-money-laundering/>, pristupljeno 11.10.2024.
- "EU-ov popis nekooperativnih jurisdikcija u porezne svrhe", Europsko vijeće, <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/eu-list-of-non-cooperative-jurisdictions/>, pristupljeno 12.9.2024.
- Predrag Bejaković, "O pranju novca", 7.4.2009., Financijska praksa 21/ 1997., https://effect.hr/index2696.html?Itemid=101&catid=46%3Aekonomija&id=163%3Ao-pranju-novca&option=com_content&view=article pristupljeno 13.10.2024.

Dodatna literatura

- “Sprečavanje pranja novca: postignut privremeni dogovor o transparentnosti prijenosa kriptovaluta”, 29.6.2022., Vijeće Europske unije, <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2022/06/29/anti-money-laundering-provisional-agreement-reached-on-transparency-of-crypto-asset-transfers/>, pristupljeno 11.10.2024.
- “Sprečavanje pranja novca: Vijeće donijelo pravila kojima će se omogućiti sljedivost prijenosa kriptovaluta”, 16.5.2023., Vijeće Europske unije, <https://www.consilium.europa.eu/hr/press/press-releases/2023/05/16/anti-money-laundering-council-adopts-rules-which-will-make-crypto-asset-transfers-traceable/>, pristupljeno 11.10.2024.
- “Borba protiv pranja novca i financiranja terorizma u EU-u”, Vijeće Europske unije, <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/fight-against-terrorism/fight-against-terrorist-financing/>
- Financial Action Task Force (studeni 2023), “FATF recommendations”, <https://www.fatf-gafi.org/en/publications/Fatfrecommendations/Fatf-recommendations.html>, pristupljeno 9.10.2024.
- “Justice Department Investigation Leads to Takedown of Darknet Cryptocurrency Mixer that Processed Over \$3 Billion of Unlawful Transactions”, 15.3.2023., U.S. Attorney’s Office, Eastern District of Pennsylvania, <https://www.justice.gov/usao-edpa/pr/justice-department-investigation-leads-takedown-darknet-cryptocurrency-mixer-processed>, pristupljeno 12.10.2024.
- dscotese , “A Warning Against Using Taint”, 4.6.2012., Bitcointalk.org, <https://bitcointalk.org/index.php?topic=85433.0>, pristupljeno 15.10.2024.

Hvala!